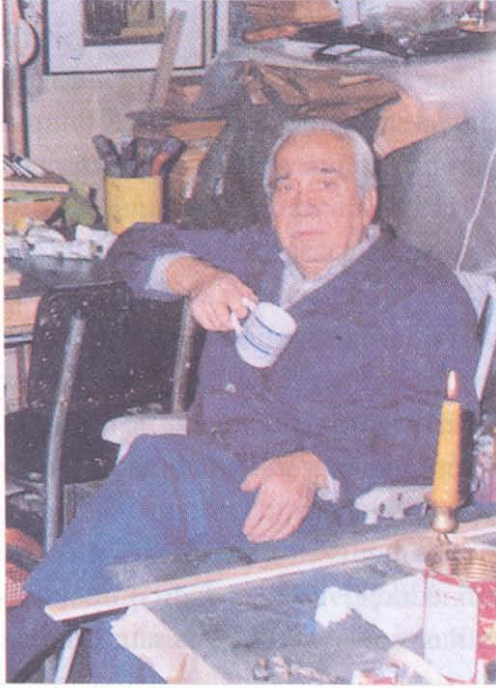

NAİL PAYZA'NIN ARDINDAN

Saime HAKAN*

Nail Payza'nın Özgeçmişine Ait Bilgi

1920 yılında İzmir'de doğan Nail Payza, resim çalışmalarına Abidin Elderoğlu ve Arif Kaptan ile başladı. İlk kişisel sergisini 1953 yılında Ankara'da açtı. Daha sonra Amerika ve Kanada'da birçok kişisel sergisi oldu.

1974 yılında Türkiye'ye dönerek çalışmalarını sürdürdü.

1983-1986 yıllarında birçok eseri İngiltere'de sergilendi.

1985 yılında Mürşide İçmeli ve Hayati Misman ile baskı resim çalışmalarına başladı.

1988 yılında baskı resim sanatçısı olarak Türk Sanat Kurumu tarafından onurlandırıldı.

* Yrd.Doç., Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Öğretim Görevlisi.

Yıl 1985.... Gününü hatırlayamacağım bir öğlen vakti.... Gazi Üniversitesi'ne bağlı Gazi Eğitim Fakültesi'nin Grafik Bölümünde okuyan ben, yaşamımı değiştiren İnsan Nail Payza'yla tanıştım. Baskı atölyemizin kapısından içeri giren, beyaz saçlı, neşeli insan, baskı öğrenmek istediğini söyledi. Okulumuzun hocalarından Mürşide İcmeli ve Hayati Misman ellerinden gelen yardımı yapacaklarını bildirdiler. Ben ve Pergün'de- benimle birlikte baskıyı seçen ve bana dost olan arkadaşım - Nail Payza'yla çalışmaya başladık.

Nail Hoca atölyeye gelişlerini aksatmadan sürdürüyordu.. Bir gelişinde talaş böreği, bir gelişinde pasta getiriyordu. Birgün de elinde Japon gülü ile çıkageldi. Kıpkırmızı çiçeği ile atölyemize renk veren Japon gülünün ilerki yaşamımda acı vereceğini o an bilemezdim.

Bir buçuk yıl sonra atölyemizden üç arkadaş olarak mezun olduk. Okul bitmişti, fakat bizim Nail Payza'yla dostluğumuz yeni başlamıştı...

Ben, 1987 yılında Eskişehir'de kurulan Uygulamalı Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda, Pergün ise bir grafik bürosunda işe başlamıştık. Nail Hoca ile görüşmelerimiz ister istemez sınırlanmıştı. Yine de birlikte araştırma yapıyor, onları uyguluyor ve sonuca ulaşıyorduk. Nail Hoca'nın Bio-Kimya Profesörü olması nedeniyle deneylerimiz gerçekten başarılı oluyordu.

Nail Hoca çok şey veren, aynı zamanda çok isteyen bir eğitimeydi. Deneylerimizin birinde başarısızlığa uğramamız sonucunda, Pergün ve ben, hocadan sitemler aldık. Alimünyum üzerine bakır kaplıyorduk. Elektroliz aletine malzemeleri yanlış koyduğumuz için azar işitmiştik. Onun bu tavrı karşısında "iyi ki sizin öğrenciniz olmamışsınız" dedik. Çünkü hata kabul etmeyen bir bilim adamıydı. Yanlışların neler doğuracağını görmüş, bu nedenle hatayı en aza indirmişti. Ama o günden sonra onu daha dikkatli dinlemeye gayret ettik, özen gösterdik.

Nail Hoca resme 45-50 yıl önce başlamış. Türkiye'nin saygı değer ressamlardan Abidin Elderoğlu'ndan ders almış ve onun himayesinde çalışmıştır. Amerika ve Kanada'ya gidip 20 yıl yaşadktan sonra Türkiye'ye dönmüş, yine kendi gibi sanatçı-Arp ustası- olan

Bilge Elderoğlu'yla ikinci evliliğini yapmış.

Abidin Elderoğlu'nun kızı olan Bilge Hanım, Nail Hoca'yı yaşamının sonuna kadar desteklenmiş ve son gúnlerinde de onun sağlığıyla bizzat ilgilenmişti.

Yağlıboyayı kanıksayan Payza, 1985 yılında baskıya başlamış ve 1996 yılına kadar da bu alanda çalışmalarını sürdürmüştür.

Hocanın, Sosyal yönü çok güçlüydü. Dostluklara değer verir ve onu beslerdi. 7 yaşından 70 yaşına kadar ki insanlarla, değişik dostluklarına bizzat tanık oldum. Sevmediği kişilere yaklaşmaz, hatta hoşlanmadığını da belli ederdi.

Yüksek lisansıma başladığım zaman bütün desteğini bana yöneltti. Birlikte Amerikan Kültür Derneği'ne gider saatlerce çalışır, denemeler yapardık. İncelemediğimiz, uygulamadığımız teknik kalmadı. Tez konumu birlikte belirledik ve sonuca da birlikte ulaştık. Bir danışmanın yapabileceği herşeyi yaptı.

Benim Ankara'da olmadığım zamanlarda yurt dışından kitaplar, dergiler ister ve benim Ankara'ya gidişimle birlikte onları inceler, adresler bulur, malzemler isterdik.

Nail Hoca apartman katında yaşamasına karşın evinin iini ve balkonunu seraya dönüştürmüştü. Yurt dışından ve içinden değişik tohumlar alır, eker ve büyütürdü. Okula getirdiği o Japon gülünün devamını balkonda görmek mümkündü.

Üretkenliğini, bitmek bilmeyen sabrını çalışmalarında görüyordum. Tatile çıkıyor, tatil sonrası 15-20 çalışmayla dönüyordu. Onları tek tek basıyor, renk kalıplarını hazırlıyor ve baskı sonrasında paketleyip, kaldırıyordu. Baskıcıya yakışır prensipler edinmişti. Evine gittiğimizde onları bize gösterir ve düşüncelerimizi alırdı. Düşüncelerimize değer verirdi. Evinden her ayrılışımızda, elimizde onun bir baskısı olurdu.

Günlük yaşamdan kesitler, sevgili eşi, oğlu, kızı ve kedisi- şu anda o da hayatta değil- resimlerinin, baskılarının konusunu oluşturuyordu.

Bir ara Gılgamış Destanına merak saldı. Okudu, inceledi ve bir seri baskı çıkardı.

Canlı ve kişilikli renklerde yarattığı yağlıboyalari genellikle geometrik biçimlere dayanıyordu.

Figürleri, yağlıboyalariına kıyasla basklarında kullanmış ve çalışmalarında perspektife yer vermemiştir. Minyatürün temel ilkesi olan iki boyutluluğu ve her olayı bir çerçeve içinde gösterme, Nail Payza'nın çalışmalarında göze çarpar. Ağaca hakim olma isteğini, eline aldığı oyma uçlarıyla başarıyordu. Ağacın dokusu, istenilen şekilde oyulmaya izin vermez, ama Nail Payza bunu başaran nadir sanatçılardan birisidir.

.....

1994 tarihinden itibaren sağlığı yavaş yavaş bozuluyor ve bunu vücudu değişik yollarla gösteriyordu. Sık sık hastaneye yatması ve ilaçlarla tedavisi devam ediyordu. Birgün tamamiyle yenildi ve yatağa bağlı yaşamaya başladı. Eşinin desteğiyle yaşamı 1.5-2 yıl uzadı. Konuşma yeteneğinin kaybetti. Bizi tanıyıp, konuşmalarımızı anladığını bile bazen zor anlıyorduk. Yinede yanına gittiğimizde konuşuyor, elini tutuyor ve öpüyordum. O ise ağlıyordu....

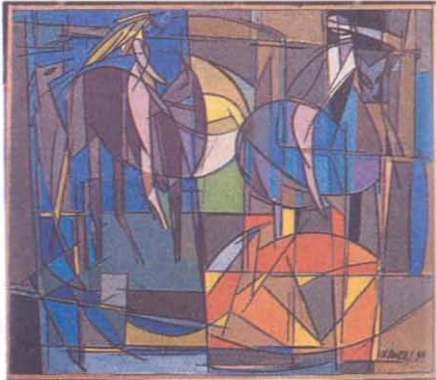
Yine böyle bir gün evine gittiğimde beni odasına çağırdı. Sohbet ettik. Eliyle bana, balkonda olan Japon gülünün ona doğru çevirmemi istemişti... Kıpkırmızı gülü görünce bir kahkaha attı... İşte o an 12 yıl geriye, Gazi'nin atölyesinde, ilk tanıştığımız güne gittim. Ona belli etmedim ama için için ağladım.

Kahkahası kulaklarımdan hiç silinmeyecek...

Varlığı ile yaşamıma çok şey katan değerli insan... Nail Payza... Senin verdiklerini, kazandırdıklarını taşıyabilir ve yaşatabilirim biraz da olsa sana karşı borçlarımı ödemiş olurum... Güle Güle... Sevgili Hocam...

Tanrıça, Yağlıboya, 1991.

Gezi, Yağlıboya, 1989.

Woodcut - AP.

N. F. Düzgün, 1986

Ağaçbaskı, 1986.

Collograph - CTP

N. F. Düzgün, 1986

Collography, 1986.